

Andrzej Sikorski, Maria Miśkiewicz

Dębczyno, woj. koszalińskie, st. 53

Informator Archeologiczny : badania 22, 93-94

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

gdzie materiał ceramiczny wystąpił w największej ilości. Łącznie przebadano obszar o pow. 175 m². Stanowisko to nie odznacza się złożoną stratygrafią. Pod warstwą próchnicy zaobserwowano zachowaną warstwę kulturową, pod którą wystąpiły płytkie obiekty. Łącznie zarejestrowano 16 obiektów, w tym 1 piec, fragment chaty, 4 jamy, 9 dołków posłupowych oraz bruk kamienny.

Do najciekawszych znalezisk należy niewątpliwie piec, zbudowany z dużych kamieni polnych: szer. 1,40 m, dł. 1,50 m, szer. komory 0,45 m. Do budowy komory pieca wykorzystano fragmenty żaren rotacyjnych. Uzyskano pokaźną ilość ceramiki i kości, natomiast niewielką ilość zabytków wydzielonych (11), z których do najciekawszych zaliczyć można: 2 groty, szydło rogowe, szydło kościane oraz przęślik.

Na podstawie materiału ceramicznego odkryte obiekty datowane są na fazę D wczesnego średniowiecza.

Badania będą kontynuowane.

Dębczyno,
woj. koszalińskie,
st. 53

Uniwersytet Adama Mickiewicza
w Poznaniu, Instytut Prahistorii

Badania prowadzili: mgr Andrzej Sikorski i Maria Miśkiewicz. Finansował UAM w Poznaniu. Piąty sezon badań. Stanowisko wielokulturowe. Znaleziska kultur pucharów lejkowatych i amfor kultystych. Osada: ludności kultury zachodniolужицkiej (kultury pomorskiej ?), kultury oksywickiej, kultury wielbarskiej, elementy grupy dębczyńskiej POiR, osada wczesnośredniowieczna VII (?) - VIII/IX w., elementy kultury późnego średniowiecza. Cmentarzysko XI - 1 poł. XIII w.

Poszerzono obszar obserwacji archeologicznej głównie w zachodnim i południowym sektorze - o następne 605 m² - nawiązując do rozkopanej wcześniej płaszczyzny stanowiska.

Cały materiał źródłowy podzielić trzeba na: a) obiekty związane z użytkowaniem cmentarzyska i b) elementy obozowisk/osad ludności okupującej i/lub penetrującej zbadany teren przed i po założeniu cmentarza. Podstawowe dane o cmentarzysku i elementach osadniczych zostaną omówione w dwóch oddzielnych blokach informacyjnych.

A. Cmentarzysko.

Zarejestrowano następne 2 groby szkieletowe, a więc po jednym w starszej (XI w. - obiekt 22) i w młodszej (schyłek XII - 1 poł. XIII w. - obiekt 17) części cmentarzyska. Łącznie znamy już 22 groby, z zastrzeżeniem, że nie eksplorowano jeszcze grobu 22, który - po wykonaniu niezbędnej dokumentacji na poziomie stropu - zabezpieczono do przyszłego sezonu. Z funkcjonowaniem cmentarza należy łączyć także duże owalne jamy (w sumie 7), typowe dla starszej części obiektu. W młodszej - zachodnim - fragmencie cmentarzyska odnotowano 3 naziemne konstrukcje drewniane, w tym 2 tzw. kapliczki, usytuowane zgodnie z osią jam grobowych (nie wyklucza się zastosowania techniki zrębowej).

Grób 17 jest "najbogatszym" znaleziskiem na całym cmentarzysku i roboczo bywa nazywany grobem książczki. Jamę grobową zarejestrowano na południowej peryferii wyraźnego skupienia, które tworzy 9 pochówków na zachodnim odcinku cmentarzyska. Zwłoki kobiety w wieku około 25 lat złożono w drewnianym oszalowaniu bądź prototypie trumny, wyposażając ją m. in. w 6 dużych kablęczków skroniowych (2 typu pomorskiego), naszyjnik i sprzączkę brązową, w nóż żelazny w pochewce okutej zdobioną, brązową blaszką, igielnik z igłami, 3 pierścionki, brakteat, monetę arabską i w drewniane wiadro. Swego rodzaju sensacją stanowi blisko 15 cm warkocz (kasztanowy kolor włosów), na który nałożona była tkanina, przeplatana złotą nitką.

Z kolei grób 22 jest trzynastym znaleziskiem w XI-wiecznej części cmentarzyska i zarazem 4 pochówkiem w drewnianym, regularnie kwadratowym (4 x 4 m) ogrodzeniu z centralnie zlokalizowaną jamą grobową.

Wyniki badań wyraźnie wskazują na dwie, zróżnicowane chronologicznie i przestrzennie grupy grobów. W ogólnej organizacji przestrzennej obiektu zarejestrowano przerwę - 15-20 m - którą częściowo wypełniają "kapliczki". Nadal jednak zagadkowym wydaje się być fakt zagęszczenia jam grobowych w zachodniej części zbadanego obiektu, co ewentualnie może potwierdzić sugestię o wydzieleniu osobnej strefy rodzinnej lub też jednorazowego złożenia zmarłych (pomór). Na obecnym etapie badań także nie można jednoznacznie określić granic cmentarzyska.

B. Obozowiska/osady

W wyniku przeprowadzonej analizy megaskopowej przede wszystkim silnie rozdrobionego materiału ceramicznego wydzielono 8 jednostek kulturowych od kultury pucharów lejkowatych po kulturę rozwiniętego/późnego średniowiecza. Łącznie zarejestrowano 105 obiektów archeologicznych (jamy gospodarcze, paleniska i najwięcej jam posłupowych - bez kontekstu). Niestety i w tym roku rozważania o egzystencji bądź absencji określonych śladów działalności

ludzkiej na różnych poziomach chronologicznych opierały się na mało diagnostycznym technicznie i stylistycznie zbiorze ceramicznym (Inwentarz krzemienisty także bardzo fragmentaryczny). Tak więc obraz i zasoby materiałów ruchomych osadnictwa w poszczególnych okresach jest bardzo zdeformowany przez intensywną eksploatację stanowiska, szczególnie przez ludność kultury oksywskiej, wielbarskiej i w końcu przez obiekty związane z cmentarzyskiem. Zatem uzyskane dane mają zaledwie wartość identyfikacyjną, uniemożliwiając rekonstrukcję dynamiki osadnictwa na zbadanym wykopaliskowo fragmencie stanowiska.

Materiały z badań przechowywane są w Magazynie Instytutu Prahistorii UAM w Poznaniu.
Badania będą kontynuowane.

■ Drążgów Kolonia, gm. Ujęź, woj. lubelskie, st. 1 - patrz okres wpływów rzymskich.

**Franciszkowo Dolne,
gm. Hawa,
woj. olsztyńskie,
st. 2 i 3**

Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków w Olsztynie

Badania prowadził mgr Wiesław Skrobot. Finansowało BBIDZ w Olsztynie. Pierwszy sezon badań. Osada wczesnośredniowieczna.

Osadę odkryto w trakcie badań AZP w 1986 r. Materiał zabytkowy z potwierdzeniem obejmował - obok wczesnego średniowiecza - również inne okresy chronologiczne, szczególnie intensywnie występowała ceramika nowożytna. Obfitość materiału na powierzchni nie potwierdziła się w trakcie badań wykopaliskowych. Po wykonaniu przekroju przez formę terenową owalnego nasypu ziemnego, położonego w północnej partii stanowiska stwierdzono, że jest to rodzaj "ostańca" powstałego w wyniku wylicerania płasku w najbliższym otoczeniu formy. Potwierdziły to wykopy między Drwęcą a nasypem i gwałtownie urywające się ciągi warstwy kulturowej, która wystąpiła w nasypie.

Liczne wykopy, zawierające jedynie luźno rozrzucone fragmenty ceramiki o różnej chronologii i duże ilości żużli żelaznych, pozwalały wysunąć wniosek, że relikty osadnicze zostały zniszczone w okresie nowożytnym (XVI - XVII w.), z którym należy wiązać paleniska odkryte na północny zachód od nasypu.

Prawdopodobnie mniej zniszczona jest warstwa w lasu na południu od "ostańca", ale gęste posycie 25-letniego młodnika nie pozwalało na założenie wykopów.

Nie przewiduje się kontynuacji badań.

■ Gąsiki, gm. Gniewkowo, woj. bydgoskie, st. 18 - patrz okres wpływów rzymskich.

**Gierłoż, gm. Ostróda,
woj. olsztyńskie,
st. 19**

Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków w Olsztynie

Badania prowadził mgr Wiesław Skrobot. Finansowało BBIDZ w Olsztynie. Pierwszy sezon badań. Osada wczesnośredniowieczna

Osada wchodzi w skład kompleksu osadniczego o szerokim przekroju chronologicznym (od epoki kamienia do wczesnego średniowiecza). Kompleks położony jest na piaszczystej wyspie dna pradoliny Drwęcy (pow. ok. 70 ha).

Rozpoznano północny kraniec osady odsłaniając relikty użytkowania tego terenu przynajmniej w dwóch okresach chronologicznych: pod warstwą kulturową związaną ze wczesnym średniowieczem stwierdzono pozostałości osadnictwa starszego; na granicy torfu i płasku wystąpiły mało charakterystyczne fragmenty ceramiki niezwykle słabo wypalanej, a także kości zwierzęce. W warstwie torfu odsłonięto prymitywną faszynadę o miąższości 40 cm, która nosiła ślady działalności ognia. Określenie chronologiczne reliktyw w torfie nie jest na tym etapie badań możliwe.

Granicą północną osady wczesnośredniowiecznej była linia styku płasku z torfem. Wśród obiektów wyróżniono fragment przyziemia naziemnego budynku zrębowego, dwukrotnie wystąpiła przekładka z dranic na podłożu 15 cm warstwy kulturowej, ponadto dwie jamy z dużą ilością węgla drzewnych i spalenizny. Odkryto także 8 owalnych obiektów o średnicach 40 - 80 cm i przekroju nieckowatym, których wypełniska stanowiła spalenizna i grudki stopionego (sprażonego) minerału, być może kredy. Funkcja tych obiektów nie jest jasna.

Materiał ceramiczny był znikomy, a to ze względu na peryferyjny charakter przebadanego fragmentu osady. Pewne cechy technologiczne jak też morfologiczne wskazują jednak, że osada egzystowała we wczesnych fazach wczesnego średniowiecza.

Konieczne są dalsze badania.